

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 3385/23
25.9.2025. године
Београд

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Татјане Лемајић, председника већа, Марије Бошковић и Слободана Керановића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Војислав Јововић, адвокат из Београда, ул. Кнез Милетина бр. 9/9, против тужене ББ из ..., чији је пуномоћник Предраг Брајковић, адвокат из Београда, ул. Кнеза Михаила бр. 3, ради дуга, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П 1086/22 од 21.3.2023. године, у седници већа одржаној дана 25.9.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 1086/22 од 21.3.2023. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 1086/22 од 21.3.2023. године ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се утврди да је завештање од 12.4.2018. године сачињено у адвокатској канцеларији “...” из ... којим је ВВ из ... располагала својом имовином за случај смрти, нема правно дејство према тужиоцу у обиму потребном за намирeње његовог потраживања према ВВ и туженима, као њеним наследницима у износу од 9.756.274,16 динара са законском затезном каматом почев од 11.02.1994. године до коначне исплате па се обавезују тужене да признају и трпе да тужилац наведено потраживање може намирити продајом непокретности које су уписане код РГЗ Службе за катастар непокретности Београд – Стари град ЛН ... КО ..., стана бр. 5, површине 60 м2, који се налази у стамбено-пословној згради у ..., ... у улици ..., саграђеној на парцели ... укупне површине 575 м2, као неоснован.

Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена ББ из ... да тужиоцу АА из ... исплати износ од 4.878.137,08 динара са законском затезном каматом почев од 1.2.1994. године до коначне исплате, као неоснован.

Ставом трећим изреке обавезан је тужилац да туженој на име трошкова поступка исплати укупан износ од 168.000,00 динара.

Против наведене пресуде, жалбу је благовремено изјавио тужилац побијајући је због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуд у смислу одредбе члана 386 и 402 Закона о парничном поступку-ЗПП (“Службени гласник РС”, бр. 72/11 са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд у Београду је оценио да је жалба тужиоца основана.

Према образложењу побијане пресуде пред Првим општинским судом у Београду дана 11.2.1994. године закључен је уговор о доживотном издржавању Р 5802/93 између ВВ и ГГ по ком уговорне стране потврђују да 25 година живе у заједничком стану те да закључују уговор тако што се ГГ у својству даваоца издржавања обавезује да ВВ у својству примаоца издржавања издржава пружањем материјалне помоћи плаћањем режија, поправке кварова на стану и апаратима на стану, куповином хране, лекова и осталих основних потреба за живот а на име накнаде за уговорно издржавање прималац се обавезала да даваоцу остави стан у улици ... бр. ... у ... Уговорне стране закључиле су анекс уговора о доживотном издржавању под бројем Р 1956/94 дана 5.7.1994. године пред Првим општинским судом у Београду, којим је уговорено да прималац издржавања оставља даваоцу издржавања уместо претходно уговореног стана у улици ... бр. ..., сада стан бр. 5 на првом спрату зграде бр. ... у улици ... у ... Давалац издржавања, ГГ преминула је 7.3.2018. године и на њеној заоставштини решењем јавног бележника УПП:40-219 (веза О бр. 2713/18) коју чине неисплаћене пензије и новчана средства на рачуну, оглашен је овде тужилац АА а сестрић оставиље.

ВВ дана 12.4.2018. године сачинила је завештање пред сведоцима којим је располагала имовином коју чини право својине на стану бр. 5 у улици ... бр. ... заједно са свим покретним стварима у корист ДД и ББ на једнаке делове. Решењем јавног бележника УПП:559-2018 (веза О 4568/18) од 18.2.2021. године на заоставштини пок.ВВ коју чини право својине на двособном стану бр. 5, у улици ... у ... као и неисплаћена пензија и неисплаћена новчана накнада, по тестаменталном и законском основу наслеђивања оглашене су за наследнике сестричина ЂЂ, по касније преминулој сестри од ујака оставиље ДД и по ујаку ЕЕ оставиље и ББ, сестричина оставиље по раније преминулој сестри од ујака оставиље ЖЖ и по ујаку ЕЕ. Према стању катастра непокретности од 15.05.2018. године ВВ уписана је као носилац права својине на стану број 5 у улици ... Према налазу и мишљењу судског вештака вредност трошкова које је имала ГГ као давалац издржавања по уговору о доживотном издржавању закљученим са примаоцем издржавања ВВ за период од 01.12.1993. године до 28.02.2018. године износи 82.639,74 евра.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредби материјалног права садржаног у члану 204 и 205 Закона о наслеђивању закључио да у случају смрти даваоца издржавања право лица у случају преласка обавезе и захтева за накнаду, ограничено је само на брачног друга даваоца односно његовога потомка. Имајући у виду да је тужилац сестрић покојне ГГ то се не може позивати на право на прелазак обавезе даваоца издржавања на њега, нити на право на

раскид нити накнаде од примаоца издржавања. Једини извор права за ситуацију на коју се позива тужилац је Закон о наслеђивању а овим посебним законом су предвиђена права примаоца и даваоца издржавања као и правне последице смрти примаоца односно даваоца издржавања. У овој ситуацији решење једино може пружити Закон о наслеђивању због чега тужилац као сестрић не ужива права загарантована законом која су “резервисана” само за брачног друга покојног даваоца издржавања односно децу као његове потомке. По даљем закључку првостепеног суда, у овој ситуацији не може се применити институт стицања без основа прописан одредбом члана 210-219 Закона о облигационим односима. Стицање по основу уговора о доживотном издржавању не може се сматрати стицањем без правног основа управо због тога што постоји основ а то је закључени уговор о доживотном издржавању. Не постоји основни предуслов а то је да имовина једног лица прелази у имовину другог лица без правног основа, односно основа који је отпао. Смрт даваоца издржавања не представља околност да је основ отпао већ је једноставно престао да постоји услед смрти даваоца издржавања. Право на продужење уговора или потраживања накнаде лежи само на брачном другу и потомцима оставиоца који једини имају право да у име даваоца издржавања одрже на снази наведени уговор. Тужилац се не може позивати да право завештање покојне ВВ нема правно дејство према њему а за износ противвредности учињеног издржавања с обзиром да тужилац не спада у круг лица који би имали право на противвредност учињеног издржавања. Из наведених разлога одбијен је као неоснован и основни тужбени захтев као и евентуални тужбени захтев којим се потражује укупан износ који је тужилац презентовао као резултат налаза и мишљења судског вештака у делу 1/2 који је управљен према туженој као преосталој странци у износу од 4.878.137,08 динара.

Међутим, овакав закључак првостепеног суда за сада се не може прихватити јер због неправилне примене материјалног права о чему другостепени суд води рачуна по службеној дужности а на шта се основано и жалбеним наводима тужиоца указује, чињенично стање није потпуно и правилно утврђено.

Законом о наслеђивању “Службени гласник СРС” бр. 52/74, 1/80 и 25/82” који је престао да важи 04.05.1996. године а који се има применити сагласно одредби члана 237 Закона о наслеђивању “Службени гласник РС” бр. 46/95, 101/2003 – одлука УС РС и 6/2015” имајући у виду да је предметни уговор о доживотном издржавању закључен 11.02.1994. године, одредба члана 117 прописује да уговор којим се један уговорник обавезује да издржава доживотно другог уговорника, или неко треће лице, а у коме други уговорник изјављује да му оставља сву своју имовину или један њен део у наслеђе није уговор о наслеђивању, него уговор о отуђењу уз накнаду свих непокретних ствари које припадају примаоцу издржавања у време закључења уговора или одређеног дела тих ствари, чија је предаја даваоцу издржавања одложена до смрти примаоца издржавања (уговор о доживотном издржавању) (став први). Чланом 122 истог закона прописано је да у случају смрти издржаваоца његове обавезе прелазе на његовог брачног друга и његове потомке који су позвани на наслеђе, ако они на то пристану (став први). Ако они не пристану на продужење уговора о доживотном издржавању, уговор се раскида и они немају право да траже накнаду за раније дато издржавање (став други). Ако брачни друг и потомци издржаваоца нису у стању да преузму уговорене обавезе они имају право да траже накнаду од примаоца издржавања (став трећи). Суд ће ову накнаду одредити по слободној оцени, узимајући при том у обзир имовинске прилике примаоца издржавања и лица која су била овлашћена на

продужење уговора о доживотном издржавању (став четврти).

Наиме, уговор о доживотном издржавању је правни посао *inter vivos*, двострано обавезан, теретан и алеаторан уговор који се закључује најчешће с обзиром на лична својства уговорних страна. Закључењем уговора о доживотном издржавању настају обавезе или дужности и за примаоца и за даваоца издржавања па је тиме и овај уговор по својој правној природи осим тога што је двострано обавезан (синалгматичан), теретан (онерозан), алеаторан, примарно опредељен личним својствима уговорних страна, одређен и висином давања једне уговорне стране примаоца издржавања која је дефинитивно одређена тренутком потписивања уговора, док је висина давања даваоца издржавања само начелно квалитативно дефинисана али квантитативно неизвесна као и временска дужина трајања извршавања ове обавезе. Одредбе Закона о наслеђивању настоје да постигну равнотежу између интереса примаоца издржавања за дужном пажњом, негом, помоћи и слично с једне стране и интереса даваоца издржавања који се огледа у стицању одређене имовинске користи на име датог издржавања с обзиром да свако ко се уговором обавезује на нешто, подстакнут је на то неком побудом. Када се процењује вредност обавезе даваоца издржавања, та обавеза по правилу подразумева свеобухватно старање о потребама примаоца издржавања јер поред новчаних трошкова издржавања често обухвата и лично старање о примаоцу издржавања које се огледа у дужној пажњи, помоћи, неги, која се предузима на неодређено време а као што је то и конкретан случај имајући у виду да је предметни уговор о доживотном издржавању закључен 1994. године а престао је смрћу даваоца издржавања 2018. године.

Сагласно цитираној одредби Закона о наслеђивању, накнада за претходно учињено издржавање предвиђена је само за случај да наследници даваоца издржавања и то само супружник и потомци који су позвани на наслеђе и који могу да преузму права и обавезе даваоца издржавања, основано одбију да преузму доживотно издржавање. Према правилном чињеничном утврђењу првостепеног суда између ВВ преминуле 25.06.2018. године као примаоца издржавања и ГГ преминуле 07.03.2018. године, као даваоца издржавања 11.02.1994. године закључен је предметни уговор о доживотном издржавању са анексом Р 1956/94 од 05.07.1994. године. На заоставштини иза покојне ГГ за наследника по законском основу наслеђивања оглашен је овде тужилац АА, сестрић оставиље из чега произилази да иза покојне оставиље нису остала лица која чине први круг законских наследника односно лица из члана 9 Закона о наслеђивању, то јест супружник и потомци. Из наведеног следи да је предметни уговор о доживотном издржавању сагласно одредби члана 359 Закона о наслеђивању престао смрћу даваоца издржавања 07.03.2018. године с тим што је и прималац издржавања преминула 25.06.2018. године.

С тим у вези, првостепени суд пропустио је да има у виду да Законом о наслеђивању није искључена примена Закона о облигационим односима јер према општим правилима облигационог права садржаног у одредбама члана 132 и 210 ЗОН када се уговор раскине, односно престане сагласно члану 359 ЗОО, свака страна дугује повраћај онога што је примила по основу уговора а то правило произилази из општег начела да нико не може задржати имовинску корист коју је стекао по основу који је касније отпао.

Такође првостепени суд пропустио је да има у виду да правила о накнади за

раније дато издржавање из члана 122 Закона о наслеђивању представљају *lex specialis* само за ситуацију у којој наследници основано не желе да преузму обавезу издржавања иако би то могли да с обзиром на степен сродства са даваоцем издржавања. Те одредбе одређују круг наследника који могу да ступе на место даваоца издржавања и оне предвиђају право на накнаду за дато издржавање када наследници одређеног круга законских наследника, супружник и његови потомци, из оправданих разлога не могу да преузму обавезу издржавања. С тим у вези, Закон о наслеђивању не искључује примену општих правила о неоснованом обogaћењу у ситуацији када давалац издржавања нема законских наследника из првог наследног реда члана 9 Закона о наслеђивању односно када иза њега нису остали потомци и надживели супружник, који би били овлашћени да преузму обавезу издржавања, јер у супротном то би значило да прималац издржавања бесплатно добија издржавање а што не одговара иницијалној намери уговорника.

Имајући у виду изнето, не може се прихватити као правилан закључак првостепеног суда да се у конкретном случају не могу применити одредбе стицања без основа сагласно одредби члана 210 Закона о облигационим односима с обзиром да је такав закључак у супротности са основним начелима грађанског права о забрани неоснованог обogaћења. Наиме, када уговор престане односно када отпадне основ, свака страна је дужна да врати оно што је примила по основу уговора јер у супротном уколико наследник даваоца издржавања, коме закон ускраћује могућност да преузме права и обавезе даваоца издржавања не би имао право на накнаду за учињено издржавање онда би његова имовинско-правна позиција неправично била оштећена. Пошто уговор о доживотном издржавању не садржи бесплатно располагање, уколико престане смрћу даваоца издржавања, онда његовој заоставштини припада право на повраћај користи коју је прималац издржавања стекао по основу које је отпао (*condictio ob causam finitam*). С тим у вези, под обogaћењем се подразумева свако побољшање имовног стања што настаје стицањем извесне имовинске вредности или уштедом извесних трошкова које би ваљало начинити да их није начинио неко други и право на тужбу оснива се на идеји да корист коју је неко неосновано стекао не треба дефинитивно да задржи, него је мора вратити ономе коме је она правно намењена, другим речима неосновано постигнуту корист треба вратити лицу за чији је или на чији рачун је она стечена.

Сходно изнетом, имајући у виду да првостепени суд није правилно применио материјално право због чега је изостало и потпуно и правилно чињенично утврђење, то је побијана одлука како у погледу основног тако и у погледу евентуалног тужбеног захтева морала бити укинута.

Укинута је и решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке побијане пресуде сагласно одредби члана 165 Закона о парничном поступку с обзиром да зависи од успеха парничних странака у спору.

У поновном поступку, првостепени суд ће поступити по примедбама указаним од стране другостепеног суда овим решењем, па ће имајући у виду за сада изведене и предложене доказе, као и оне доказе које парничне странке имају права и обавезу да изнесу у смислу одредбе члана 314 Закона о парничном поступку. Правилном применом материјалног права на које му је указано, на поуздан начин ће утврдити све

чињенице битне за правилну оцену основаности тужбеног захтева тужиоца, односно на поуздан начин ће утврдити у чему се тачно огледало издржавање сада пок. ВВ као примаоца издржавања од стране сада пок. ГГ као даваоца издржавања, тачан временски период пружања издржавања, вредност користи које је имала сада пок. ВВ тј. вредност трошкова које је учинила ГГ у циљу испуњења уговорне обавезе. Пошто поступи по примедбама из овог решења у смислу члана 398 став 2 Закона о парничном поступку, првостепени суд ће за своју одлуку дати јасне и потпуне разлоге.

Апелациони суд је одлучујући о жалби тужиоца уочио да је приликом израде првостепене пресуде дошло до погрешке у означавању тачног презимена сада пок. ВВ у изреци побијане пресуде трећи ред, али је оценио да наведена грешка у писању није представљала сметњу да се у другостепеном поступку одлучи о жалби с обзиром да се наведена грешка у писању може исправити у складу са одредбом члана 362 Закона о парничном поступку, па ће стога првостепени суд у даљем току поступка водити рачуна о тачном личном имену сада пок. ВВ

Из изложених разлога, Апелациони суд у Београду донео је одлуку као у изреци овог решења на основу одредбе члана 392 став 2 и члана 401 тачка 3 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС”, бр.72/11 са каснијим изменама и допунама).

**Председник већа-судија
Татјана Лемајић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић**